

نقش حساب‌رسان مستقل در تجدید ارائه اجباری یا اختیاری صورتهای مالی و تأثیر آن بر کیفیت سود قبل و بعد تجدید ارائه

محمدعلی آقایی، استادیار حسابداری دانشگاه تربیت مدرس، نویسنده مسئول

Emai: aghaeim@modares.ac.ir

حسین اعتمادی، دانشیار گروه حسابداری دانشگاه تربیت مدرس

علی اصغر انواری رستمی، استاد گروه مدیریت دانشگاه تربیت مدرس

حسن زلفی* دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه تربیت مدرس

Email: hzalaghi@gmail.com

چکیده

این مقاله درصدد بررسی تأثیر تجدید ارائه های اجباری در مقایسه با تجدید ارائه های اختیاری بر کیفیت سود شرکتهای تجدید ارائه کننده است. نمونه تحقیق ما شامل ۶۲ شرکت است که تنها یکبار تجدید ارائه در دوره زمانی ۱۳۸۰الی ۱۳۹۰ داشته اند. متغیر وابسته در این تحقیق معیار کیفیت سود، تغییر کیفیت ارقام تعهدی می باشد که در دوره های قبل از تجدید ارائه و بعد از تجدید ارائه اندازه گیری شده است. در این تحقیق متغیرهای حاکمیت شرکتی داخلی (ویژگیهای هیات مدیره) و کیفیت حسابرسی و ویژگیهای شرکت به عنوان متغیرهای کنترلی مورد استفاده قرار گرفته اند. ما بررسی کردیم که چگونه متغیرهای فوق برای دوره تحریف و بعد از آن بر تغییر کیفیت سود تأثیر گذاشته اند. یافته های ما نشان می دهد که تجدید ارائه های اجباری (ناشی از پیشنهاد حسابرسان مستقل) سبب شده است کیفیت ارقام تعهدی سود در دوره های بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه افزایش یابد. نتایج همچنین نتایج نشان می دهد که بهبود وضعیت حاکمیت شرکتی بر افزایش کیفیت ارقام تعهدی سود در شرکتهای دارای تجدید ارائه اجباری تأثیر گذار می باشد.

کلید واژه ها: تجدید ارائه اجباری صورتهای مالی، کیفیت ارقام تعهدی سود، حاکمیت شرکتی داخلی

مقدمه

تجدید آرائه صورتهای مالی که به دلیل اصلاح اشتباهات با اهمیت سنوات قبل و تغییر اصول و روشهای پذیرفته شده حسابداری رخ می دهد؛ از نگاه سرمایه گذاران نه تنها بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته است، بلکه نوعی پیش بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز محسوب می شود و موجب سلب اطمینان سرمایه گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و تاثیر بر کیفیت سودهای گزارش شده می شود. بزرگ اصل و سروری مهر (۱۳۸۵) به بررسی ماهیت بخشی از دلایل تجدید آرائه صورتهای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته اند و عمده تعدیلات سنواتی را ناشی از اصلاح اشتباهات با اهمیت دانسته اند. در سال ۱۳۸۷ یکی از بزرگترین شرکتهای خودروساز کشور علیرغم سودآوری در سال مالی ۱۳۸۷ تعدیل سنواتی که انجام داد سود قابل تخصیص را کاهش داد و هیچ گونه سودی به سهامداران تخصیص نداد. ارزش بازار سهام این شرکت در آن مقطع معادل ۱۰ درصد ارزش بازار بورس تهران بوده است این موضوع موجب سوالات جدی برای سهامداران شرکت شده بود. (طاهرخانی، ۱۳۸۸).

تجدید آرائه در مورد افزایش ریسک اطلاعات شرکت تجدید آرائه کننده ناشی از کاهش اعتبار صورتهای مالی و کیفیت پایین حسابداری؛ هشدار می دهد. همچنین تجدید آرائه ها ممکن است به سرمایه گذاران در مورد وخیم تر شدن احتمالی وضعیت اقتصادی شرکت تجدید آرائه کننده هشدار دهند. (پالمرس، ۲۰۰۴). جفری بورکز (۲۰۰۸)^۱ معتقد است که افزایش در تجدید آرائه ها بخاطر تلاش زیاد مدیران و هیات مدیره و حسابرسان در بازبینی هایی است که سبب بهبود شفافیت و اعتماد سرمایه گذاران شده است. برخی تحقیقات رابطه مدیریت سود و تجدید آرائه را در اطراف قانون SOX بررسی کرده اند (کوهن و همکاران، ۲۰۰۸، دالیومارسیوکایتیت و همکاران ۲۰۰۹، لوبو و ژو ۲۰۰۶). ویلسن (۲۰۰۸) کاهش در محتوای اطلاعاتی سود را بعد از تجدید آرائه صورتهای مالی بررسی می کند. نتایج نشان می دهد که سرمایه گذاران معتقدند که سودهای بعد تجدید آرائه بطور نسبی محتوای اطلاعاتی کمتری دارند. بعد از اجرایی شدن قانون SOX یکی از پیامدهای عمده آن افزایش در تعداد اطلاعاتی های تجدید آرائه است. دالیومارسیوکایتیت و همکاران (۲۰۰۹) با استفاده از نمونه ای از شرکتهای تجدید آرائه کننده سود طی سالهای ۱۹۹۷ الی ۲۰۰۳ یافتند که احتمال وقوع تجدید آرائه های اختیاری دارای رابطه مثبت با استقلال اعضاء هیات مدیره و کمیته حسابرسی است.

از طرف دیگر فرانسیس و همکاران (۲۰۰۸) یافتند که شرکتهای دارای کیفیت سود مطلوب دارای افشاء های اختیاری بیشتری نسبت به شرکتهای دارای کیفیت سود ضعیف هستند. آنها پیشنهاد می کنند که همانطور که کیفیت اطلاعات شرکت بهبود می یابد مدیران اقدام به افشاء اختیاری بیشتری می کنند. در واقع آرائه های مجدد ناشی از پیشنهاد مدیریت شرکت و حسابرس ضرورتا اختیاری هستند (نه قانونی وجود دارد که شرکت ها را به آرائه مجدد الزامی نماید و نه هیچ قاعده وضع شده حسابرسی جهت الزام شرکت ها به آرائه

^۱ -jeffry j.burks

مجدد سودها وجود دارد). از طرف دیگر شرکتها ملزم نیستند که افشاء نمایند که چه کسی پیشنهاددهنده تجدید ارائه بوده است. اما بهر حال کیفیت سود برای شرکت های تجدید ارائه کننده، ممکن است به دلیل نقشی باشد که افراد موثر در پیشنهاد تجدید ارائه دارند و این نقش در دوره های قبل و بعد تجدید ارائه دارای تفاوت معناداری می باشد.

پالمرس و دیگران (۲۰۰۱) معتقدند که نیاز به تجدید ارائه توسط مدیریت شرکت، حسابرس یا کمیسیون بورس اوراق بهادار (SEC) تعیین می شود. آنها معتقدند که اعلام تجدید ارائه ای که از طریق اشخاص برون سازمانی تشخیص داده شود (حسابرس مستقل و کمیسیون بورس اوراق بهادار) دارای یک علامت منفی باشد که با واکنش منفی تر بازار روبرو خواهد شد. اگر حسابرسان بجای مدیریت، تحریف ها را شناسایی نمایند انتظار می رود که هزینه های نظارت افزایش یابد. تجدید ارائه های نسبت داده شده به اشخاص ثالث نمایانگر ناتوانی مدیریت و کنترل های داخلی در شناسایی و اصلاح تحریف های با اهمیت است. در صورت وقوع چنین تجدید ارائه ای انتظار می رود که استفاده کنندگان نسبت به قابلیت اتکاء اطلاعات مالی دچار عدم اطمینان شده و با واکنش بیشتر بازار روبرو شوند. لذا اگر مدیریت به تحریف های با اهمیت اعتراف و آنها را اصلاح نماید نشان دهنده درستکاری آنها و بازگرداندن اعتماد باشد (روبین رومانوس، ۲۰۰۷).

در این تحقیق به دلیل اینکه اطلاعاتی از موارد تاثیر سازمان بورس اوراق بهادار تهران بر ارائه مجدد صورتهای مالی وجود ندارد؛ تنها تاثیر مدیریت شرکت و حسابرسان در تجدید ارائه در نظر گرفته شده است. در این تحقیق فرض می شود که کیفیت اقلام تعهدی سود برای شرکت های تجدید ارائه کننده اجباری متفاوت از شرکتهای دارای تجدید ارائه اختیاری خواهد بود. لذا انتظار می رود که کیفیت اقلام تعهدی سود در شرکتهای دارای تجدید ارائه های اجباری (که منشاء ایجاد آنها حسابرس مستقل است) در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره تحریف (قبل تجدید ارائه) بیشتر خواهد بود.

انگیزه و ادبیات تحقیق

اردیدگاه سرمایه گذاران سود با کیفیت پایین ناخوشایند است زیرا بیانگر تخصیص غیر بهینه منابع است. سود با کیفیت بالا از توسعه بازار سرمایه، به ویژه در کشورهای در حال توسعه و سایر کشورها حمایت میکند. زمانی که عموم مردم به فرایند گزارشگری مالی و اطلاعات مالی منتشر شده اطمینان نداشته باشند؛ از سرمایه گذاری منصرف شده و این امر به نوبه خود از گسترش بازار سرمایه جلوگیری می کند. اینکه افزایش سود ناشی از بهبود واقعی در سودآوری شرکت است یا ناشی از بکارگیری متهورانه رویه های حسابداری توسط مدیران به منظور دستکاری سود باشد؛ متفاوت خواهد بود. در این شرایط تعدیل سودخالص برای انعکاس کیفیت سود ممکن است با اهمیت باشد (ثقفی و بولو، ۱۳۸۸).

مطالعه صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان می دهد که صورتهای مالی اغلب شرکتهای دارای تعدیلات سنواتی است. برخی از تحقیقات نشان می دهد که صورتهای مالی ۸۵ درصد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارای تعدیلات سنواتی است (نیکبخت و رفیعی، ۱۳۹۱). این در حالی است که طبق گزارش کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا تنها حدود ۹ درصد شرکتهای لیست شده در بورس آمریکا در سال ۲۰۰۶ صورتهای مالی خود را تجدید ارائه کرده اند و این میزان را به عنوان یک نگرانی مطرح کرده است. در تحقیقات گذشته (دالیا مارسیتوت و همکاران، ۲۰۰۹) تجدید ارائه های اختیاری را منسوب به تجدید ارائه های انجام شده توسط مدیریت و تجدید ارائه هایی که توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار و سایر نهادهای مقررات گذار و حسابرسان مستقل

پیشنهاد و ارائه می گردد تجدید ارائه های اجباری می دانند. در برخی تحقیقات تجربی انجام شده در بازار سرمایه ، اطلاعاتی که بطور اختیاری انتشار می یابند دارای اثر بزرگتری بر تغییر در ارزش شرکت نسبت به افشاء اجباری اطلاعات هستند. محققان همچنین علاقمند به ارزیابی دلایلی مختلفی هستند که چرا سرمایه گذاران دارای واکنشی منفی (ناشی از کاهش اطمینان) یا مثبت (ناشی از اصلاح اشتباهات حسابداری) با تجدید ارائه های سود بعد از اجرای قانون SOX هستند (یون و همکاران ، ۲۰۱۰). طبق گزارش GAO (۲۰۰۶) برای ۱۶۰۱ مورد تحلیل شده از جولای ۲۰۰۲ الی سپتامبر ۲۰۰۵ ، ارزش بازار سهام حدود ۳۶.۵ میلیارد دلار بعد از اطلاعیه تجدید ارائه کاهش یافته بود.

پالمرس و دیگران (۲۰۰۴) معتقدند که نیاز به تجدید ارائه توسط شرکت، حسابرس یا کمیسیون بورس اوراق بهادار تعیین می شود. آنها معتقدند که اعلام تجدید ارائه ای که از طریق اشخاص برون سازمانی تشخیص داده شود (حسابرس مستقل و کمیسیون بورس اوراق بهادار) دارای یک علامت منفی باشد که با واکنش منفی تر بازار روبرو خواهد شد. اگر حسابرسان بجای مدیریت، تحریف ها را شناسایی نمایند انتظار می رود که هزینه های نظارت افزایش یابد. تجدید ارائه صورتهای مالی ناشی از پیشنهاد حسابرس مستقل، دارای تاثیر بزرگتری بر قیمت سهام، ریسک اطلاعات و هزینه تامین مالی حقوق صاحبان سهام می باشد. هری بار و جنکینز (۲۰۰۴) معتقدند که ارتباط بین تجدید ارائه های پیشنهادی حسابرس مستقل و مدیریت شرکت خیلی قابل تمایز نمی باشد. برای مثال شرکت ممکن است به عنوان اصرار کننده انتشار تجدید ارائه قلمداد شود. اما این احتمال وجود دارد که حسابرس نیز مصرانه درگیر در تصمیم تجدید ارائه شود. نیاز به تجدید ارائه می تواند از طریق مدیریت شرکت، SEC، یا حسابرس مستقل تعیین شود. از آنجا که از وظایف مدیریت استقرار نظام کنترل های داخلی مناسب می باشد لذا اعلام تجدید ارائه به دلیل پیشنهاد سایر اشخاص برون سازمانی نشانه ضعف سیستم گزارشگری مالی شرکت می باشد. لذا در دوره قبل از تجدید ارائه ای که بعدها توسط حسابرسان پیشنهاد اصلاح اشتباهات مطرح و اجرا شده است انتظار می رود کیفیت اقلام تعهدی سود کمتر از دوره بعد تجدید ارائه باشد.

نیکبخت و رفیعی (۱۳۹۱) در تحقیق با عنوان الگوی عوامل موثر بر تجدید ارائه صورتهای مالی با استفاده از داده های ۲۰۲ شرکت در بازه زمانی سالهای ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۸ نشان دادند که سود آوری، اهرم مالی ، مدت تصدی مدیریت، تغییر مدیریت، تغییر حسابرس و اندازه موسسه حسابرسی بوقوع تجدید ارائه صورتهای مالی موثر هستند. متغیرهای اندازه شرکت، افزایش سرمایه و پاداش مدیریت فاقد رابطه معناداری با وقوع تجدید ارائه صورتهای مالی بوده اند. در این تحقیق نیز عوامل موثر بر کیفیت سود و نیز عوامل موثر بوقوع تجدید ارائه صورتهای مالی به عنوان متغیرهای کنترلی در مدل اصلی تحقیق قرار گرفته اند.

کیفیت اقلام تعهدی سود

ادبیات تحقیقات تجربی، معیارهای خاصی را برای تعیین و ارزیابی کیفیت سود ارائه کرده اند. کیفیت سود بالا سبب بهبود کارایی بازار سرمایه می شود؛ بنابراین سرمایه گذاران و دیگر استفاده کنندگان باید به اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا علاقه مند باشند. به همین دلیل تدوین کنندگان استاندارد تلاش می نمایند که استانداردهای حسابداری ای را تدوین نمایند که کیفیت سود را بهبود بخشیده و بسیاری تغییرات اخیر در حسابرسی، حاکمیت شرکتی و الزام به داشتن اهداف مشابه در این راستا است. کیفیت سود در تحقیقات تجربی متعددی در سالهای گذشته جهت ارزیابی تغییرات در استانداردهای حسابداری مالی و دیگر نهادها از قبیل حاکمیت شرکتی و مقایسه سیستم های گزارشگری مالی در کشورهای مختلف و مطالعه اثر کیفیت سود بر هزینه سرمایه مورد استفاده قرار گرفته است. تدوین کنندگان استانداردها

منجمله هیات استانداردهای حسابداری مالی (FASB) و هیات استانداردهای بین المللی حسابداری (IASB) در اولین بخش چارچوب نظری شان نیاز به گزارشگری مالی با کیفیت بالا مدنظر قرار داده اند (رالف اورت، ۲۰۰۹). رویکردهای متعددی در ارزیابی کیفیت سود این دیدگاه را دارند که سودهایی که بطور دقیق تری بصورت نقدی ترسیم شوند از مطلوبیت بیشتری برخوردارند. کیفیت ارقام تعهدی به میزان نقدشوندگی ارقام تعهدی سود اشاره دارد. فرانسویس و دیگران (۲۰۰۴)^۱ از مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲)^۲ که ارقام تعهدی جاری را در قالب جریانهای نقدی عملیاتی سال گذشته و سال جاری و سال بعد نشان می دهد استفاده کرده اند. این مدل با این فرض ایجاد شده که زمان تحقق و وقوع درآمدها و هزینه های شرکت اغلب متفاوت از زمان دریافت ها و پرداخت ها ی نقدی است و ارقام تعهدی در نتیجه این تفاوت، ایجاد و گزارش می شوند. این مدل بر دو رقم سرمایه در گردش و جریانهای نقدی عملیاتی به علت سهولت ردیابی آنها متمرکز است؛ زیرا این ارقام تعهدی حداکثر تا یکسال بعد تسویه می شوند. معیار کیفیت سود در این مدل برابر است با باقیمانده های حاصل از رگرسیون تغییرات جریانهای نقدی حاصل از فعالیتهای عملیاتی سال گذشته، سال جاری و سال آینده و ارقام تعهدی کل. برای بررسی تغییر کیفیت ارقام تعهدی سود، ابتدا این معیار کیفیت سود را برای دو دوره ۳ساله پیرامون اطلاعیه تجدید اندازه گیری و تفاوت آنها را به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته ایم.

مدل ارقام تعهدی کل دیچو و دچو (۲۰۰۲) که عنوان معیار کیفیت سود استفاده شده است؛ دربرگیرنده این است که آیا ارقام حسابداری ساختار اقتصادی شرکتها را با در نظر گرفتن سیر ارقام تعهدی و ارتباط آن با جریانهای نقدی گذشته، حال و آینده را منعکس می کند بنابراین این معیار همسو با تعریف کوهن (۲۰۰۳) از کیفیت سود است. از آنجا که شرکتها تجدید ارائه کننده دارای انگیزه های قویتری نسبت به سایر شرکتها جهت بهبود کیفیت سود هستند؛ ما انتظار داریم که آنها کیفیت ارقام تعهدی سود خود را بعد از سال تجدید ارائه بهبود ببخشند و ما کیفیت ارقام تعهدی سود را از طریق انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی مدل ارقام تعهدی اندازه گیری نمودیم.

عناصر تاثیر گذار بر کیفیت سود

در تحقیقات مختلف عوامل تعیین کننده کیفیت سود به شش دسته به شرح زیر طبقه بندی شده اند (دچو و همکاران، ۲۰۱۰):

الف) ویژگیهای ذاتی شرکت (ب) نحوه عمل گزارشگری مالی (ج) ویژگیهای حاکمیتی و کنترلهای داخلی (د) حسابرسی (ه) انگیزه های بازار سرمایه (و) عوامل خارجی

تجدید ارائه را می توان یک رویداد با اهمیت دانست که نشان دهنده کیفیت پایین گزارشگری مالی قبلی است و از طرفی شاهدهی از تشریک مساعی در مدیریت غلط از طریق حاکمیت شرکتی ضعیف است (GAO, ۲۰۰۲). تحقیقات تجربی قبلی در زمینه ویژگیهای حاکمیت شرکتی نشان می دهند که این ویژگیها در کاهش تحریفهای مالی سودمند هستند در این تحقیقات تجدید ارائه صورتهای مالی با ضعف در نظام حاکمیت شرکتی و ضعف کنترلهای داخلی مرتبط نشان داده شده است (بیزلی، ۱۹۹۶)

تحقیقات متعدد مرتبط با حاکمیت شرکتی و روابط بین ویژگیهای حاکمیت شرکتی نشان می دهد که مکانیزم های حاکمیت شرکتی داخلی در کاهش احتمال تحریف صورتهای مالی سودمندتر هستند. بیزلی (۱۹۹۶) و دچو و همکاران

۲-Francis

۳-Dichev&Dichow

(۱۹۹۶) شواهدی را ارائه کردند که وجود اعضاء غیرموظف هیات مدیره سبب کاهش تحریف می شود. دچو و همکاران (۱۹۹۶) همچنین نشان دادند که تفکیک نقش مدیرعامل و رئیس هیات مدیره و وجود کمیته حسابرسی موجب کاهش در وقوع تقلب در شرکتها می شود. همچنین فاربر (۲۰۰۵) معتقد است که استفاده از موسسات حسابرسی بزرگ احتمال تقلب را کاهش می دهد.

مکانیزم های حاکمیت شرکتی داخلی در کاهش احتمال تحریف صورتهای مالی سودمندتر هستند و نیز طبق تحقیقات تجربی قبلی مرتبط با حاکمیت شرکتی و تجدید ارائه صورتهای مالی که ویژگیهای هیات مدیره را به عنوان ساختار مربوط تر حاکمیت شرکتی در مباحث تقلب و تجدید ارائه صورتهای در مقایسه با سایر مکانیزم های حاکمیت شرکتی تشخیص داده اند (آلیزا روتنشتاین، ۲۰۱۱ و سنادیپ ناب و همکاران، ۲۰۰۶). تحقیقات داخلی نیز بطور عمده نقش اعضاء هیات مدیره را در مکانیزم های حاکمیت شرکتی با اهمیت تر دانسته اند (حساس یگانه و همکاران، ۱۳۸۸).

برای تعیین متغیرهای مورد نظر با استفاده از یافته های تحقیقات داخلی و خارجی قبلی و نیز از آنجا که متغیرهایی از قبیل وجود کمیته حسابرسی، کمیته پاداش و کمیته مدیریت ریسک در بازه زمانی تحقیق در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران شکل نگرفته و با توجه عدم وجود حسابرسی داخلی به شکل مطلوب در شرکتها پذیرفته در بورس تهران در دوره مورد نظر تعداد ویژگیهای هیات مدیره مورد نظر به شش ویژگی شامل استقلال هیات مدیره، دوگانگی وظیفه مدیر عامل، اندازه هیات مدیره، غیرموظف بودن رئیس هیات مدیره، مدت تصدی مدیر عامل و وجود تخصص مالی در اعضاء هیات مدیره محدود شده است.

مشابه با تحقیقات قبلی (گمپرز و همکاران، ۲۰۰۳ و آلیزا روتنشتاین، ۲۰۱۱ و مهرانی و صفرزاده، ۱۳۸۹) برای اندازه گیری حاکمیت شرکتی از یک نمره ترکیبی استفاده شده است. اگرچه هر یک از ویژگیهای حاکمیت شرکتی بطور جداگانه ممکن است نقش قویتری را نسبت به دیگر ویژگیها بازی کنند. اما بدلیل اینکه همخطی بین این اجزاء وجود دارد لذا انجام آزمونهای قوی را مشکل می سازد. علاوه بر این؛ این شاخص روش مناسبی را برای مقایسه تغییرات سطوح حاکمیت شرکتی طی دوره های زمانی و برای بررسی تعیین کننده های این تغییرات فراهم می سازد. همچنین بدلیل نوع طرح تحقیق و آزمون فرضیه های تحقیق از طریق مقایسه متغیرها در دوره زمانی قبل و بعد تجدید ارائه و نیز محدود بودن تعداد نمونه های تحقیق (تنها شرکتها دارای یک تجدید ارائه در بین دوره های ۳ ساله تحریف و بعد تجدید ارائه) در صورت اضافه شدن متغیرها نتایج تحقیق اریب دار خواهد شد.

بنابراین برای ارزیابی حاکمیت شرکتی واحدهای اقتصادی مورد نظر تحقیق و هرگونه تغییرات بعد از تجدید ارائه از یک نمره ترکیبی شامل آرایه ای از ویژگیهای حاکمیتی که می تواند در صورت وقوع تجدید ارائه صورتهای مالی تغییر یابند؛ استفاده شده است. در این تحقیق از اندازه حسابرس به عنوان معیاری برای کیفیت حسابرسی استفاده خواهد شد. لذا انتظار می رود که تغییر حسابرس به سمت حسابرس بزرگتر (حسابرس جدید) علامتی از تعهد شرکت به سمت افزایش کیفیت سود و بهبود کیفیت گزارشگری مالی باشد. در این تحقیق ویژگیهای ذاتی شرکت شامل عملکرد، رشد، بدهی و اندازه به عنوان عوامل تعیین کننده کیفیت سود در مدل تحقیق قرار گرفته اند.

پیشینه تحقیق

در ایران هیچ پژوهشی در زمینه تجدید ارائه های اجباری و اختیاری و تاثیر آن بر کیفیت اقلام تعهدی سود وجود ندارد. اما تحقیقاتی اندک در سایر زمینه های مرتبط انجام شده است. در تحقیقی، بزرگ اصل و سروری مهر (۱۳۸۵) به بررسی ماهیت بخشی از دلایل تجدید ارائه صورتهای مالی در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

پرداخته اند. سجادی (۱۳۸۳) رابطه بین تعدیلات سنواتی و قیمت سهام و اندازه و طول عمر شرکتها مورد بررسی قرار داده است. یافته های وی نشان می دهد که تعدیلات سنواتی دارای محتوای اطلاعاتی بوده و شرکت های بزرگتر از تعدیلات سنواتی کمتری برخوردار هستند. ولی طول عمر شرکتها تاثیری بر تعدیلات سنواتی ندارد. شریعت پناهی و کاظمی (۱۳۸۹) در تحقیقی نشان دادند که تجدید ارائه صورتهای مالی موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می شود. در این تحقیق همچنین شرکت هایی که عمده ترین دلیل تجدید ارائه را اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمدی بوده؛ محتوای اطلاعاتی سود آنها کاهش پیدا کرده است.

کردستانی و دیگران (۱۳۸۹)، در تحقیقی با عنوان آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنواتی در بازار سرمایه یافتند که رقم تعدیلات سنواتی بیش از سطح اهمیت شده در سطح صورتهای مالی دوره مالی قبل است. در نتیجه آگاهی استفاده کنندگان صورتهای مالی از آثار مربوط به تعدیلات سنواتی قبل می تواند بر تصمیم گیری آنان موثر باشد و وجود تعدیلات سنواتی در صورتهای مالی می تواند نشانه ای از ناکافی بودن قابلیت اتکای صورتهای مالی باشد. قاسم بولو و دیگران (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان تغییر حسابرست مستقل و شفافیت اطلاعاتی به این نتیجه رسیدند که تغییر حسابرست باعث افزایش در میانگین تعدیلات سنواتی شرکتها در سال تغییر نسبت به سال قبل از تغییر نشده است. از اینرو به عدم بهبود در میزان تعدیلات سنواتی بعد از تغییر حسابرست مستقل شرکت رسیدند. لازم به ذکر است با توجه با مقایسه میانگین تعدیلات سنواتی سال تغییر و سال قبل از تغییر نسبت به دو سال قبل از تغییر نیز به کاهش میانگین تعدیلات سنواتی پی بردند که میتواند نشان دهنده عدم تلاش حسابرست از این بابت برای افشای بهتر اطلاعات مالی صاحبکار در سال پایانی دوره تصدی خود باشد.

مطالعه صورتهای مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان می دهد که صورتهای مالی اغلب شرکتها دارای تعدیلات سنواتی است. برخی از تحقیقات نشان می دهد که صورتهای مالی ۸۵ درصد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارای تعدیلات سنواتی است (نیکبخست و رفیعی، ۱۳۹۱). در حالی که طبق گزارش کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا تنها حدود ۹ درصد شرکت های لیست شده در بورس آمریکا در سال ۲۰۰۶ صورتهای مالی خود را تجدید ارائه کرده اند و این میزان را به عنوان یک نگرانی مطرح کرده است. تادکراوت و دیگران (۲۰۰۹) معتقدند؛ تجدید ارائه صحت باورهای سرمایه گذاران درباره اطلاعات را کاهش می دهد؛ زیرا این ریسک وجود دارد که باورهای قبلی مبتنی بر اطلاعات مالی باشد که معتبر نیستند. تجدید ارائه نشانه ای است برای سرمایه گذاران که مدیران فاقد اعتبار بوده و اینکه اطلاعات مالی عمومی تهیه شده توسط مدیران کمتر قابل اتکاء است. همچنین این احتمال وجود دارد که مدیران صلاح بر انتخابهای حسابداری فرصت طلبانه داشته اند.

کریستین و کوین (۲۰۰۸) با استفاده از معیار ارقام تعهدی به عنوان معیار کیفیت سود؛ نشان دادند که از دوره تحریف (قبل تجدید ارائه) تا دوره بعد تجدید ارائه کیفیت گزارشگری مالی افزایش یافته است. کوین هی (۲۰۰۸) نیز در مطالعه خود پایداری سود را به عنوان معیار کیفیت سود انتخاب نموده و نشان داد که سودهای تجدید ارائه شده دارای پایداری بیشتر نسبت به سودهای اولیه گزارش شده در سال تجدید ارائه و نیز دوره بعد تجدید ارائه هستند. میخاییل اتدرج و همکاران (۲۰۱۰) نیز محافظه کاری سود را به عنوان معیار کیفیت سود انتخاب و نشان دادند که در شرکت های تجدید ارائه کننده، محافظه کاری در دوره بعد تجدید ارائه افزایش یافته است.

بولو و دیگران (۱۳۸۹) در تحقیقی نشان دادند که شرکتهای دارای دوره تصدی حسابرسی طولانی تر تمایلی به ارائه مجدد صورتهای مالی ندارند لذا عدم تغییر حسابرس ممکن است تعدیلات سنواتی را کنترل کند. ارائه های مجدد حسابداری متداول بوده و به طور فزاینده ای در سال های اخیر رخ می دهند. با توجه به میزان افزایش ارائه های مجدد سود و واکنش منفی بازار به این ارائه های مجدد، سبب می شود که علاقه به قابلیت اعتماد صورت های مالی هرگز افزایش نیابد. دالیومارسیوکایتیت و همکاران (۲۰۰۹) با استفاده از نمونه ای از شرکتهای تجدید ارائه کننده سود طی سالهای ۱۹۹۷ الی ۲۰۰۳ یافتند که احتمال وقوع تجدید ارائه های اختیاری دارای رابطه مثبت با استقلال اعضای هیات مدیره و کمیته حسابرسی است. کوهن و همکاران (۲۰۰۸) شواهدی یافتند که مدیریت سود تعهدی محور در دوره قبل از قانون ساکس افزایش و بطور معناداری بعد از قانون ساکس کاهش می یابد. آنها معتقدند که شرکتهایی که شرکتهای از روشهای مدیریت سود تعهدی محور به مدیریت سود واقعی بعد از قانون ساکس تغییر جهت داده اند .

کایلر (۲۰۱۰) یافتند که مدیران قبل از قانون ساکس ترجیح می دادند که اختیار استفاده از درآمدهای انتقالی را داشته باشند. لذا در این راستا آنها حسابها را با کمترین هزینه های واقعی شرکت (یعنی پرداختهای نقدی آتی) مدیریت می کردند. از طرف دیگر فرانسیس و همکاران (۲۰۰۸) یافتند که شرکتهای دارای کیفیت سود مطلوب دارای افشاء های اختیاری بیشتری نسبت به شرکتهای دارای کیفیت سود ضعیف هستند. آنها پیشنهاد می کنند که همانطور که کیفیت اطلاعات شرکت بهبود می یابد مدیران اقدام به افشاء اختیاری بیشتری می کنند . بورکز و همکاران (۲۰۱۱) یافتند که واکنش منفی اولیه قیمت به اطلاعاتی های تجدید ارائه بطور معناداری بعد از قانون SOX کمتر شده است. یون و همکاران (۲۰۱۰) در تحقیقی بررسی کردند که آیا قانون SOX الگوی تجدید ارائه اجباری یا اختیاری سود را تحت تاثیر قرار داده است. آنها با استفاده از داده های ۳۱۵ شرکت در دوره زمانی ۱۹۹۷ الی ۲۰۰۵ نشان دادند که تجدید ارائه های اجباری توسط SEC و دیگر نهادهای برون سازمانی حدود ۲۰ درصد بعد از قانون SOX نسبت به قبل از آن کاهش یافته است. این تحقیق همچنین مقدار اقلام تعهدی اختیاری را در دوره های قبل و بعد از این قانون را بررسی و نتایج آنها نشان می دهد که کاهش معناداری در سهم اقلام تعهدی اختیاری بعد از قانون SOX رخ داده است.

فرضیه تحقیق

با توجه به توضیحات بیان شده در بخش ادبیات تحقیق، فرضیه مورد آزمون این تحقیق عبارتست از:
تجدید ارائه اجباری صورتهای مالی (منشاء ایجاد آن پیشنهاد حسابرس مستقل است) موجب افزایش کیفیت اقلام تعهدی سود نسبت به دوره قبل تجدید ارائه می شود.

روش تحقیق

روش تحقیق همبستگی و علی مقایسه ای می باشد. یعنی بررسی بررسی وجود رابطه و همبستگی بین متغیرها از طریق رگرسیون و مقایسه زوجی متغیرهای تاثیر گذار بر کیفیت سود قبل و بعد از تجدید ارائه صورتهای مالی است. هدف تحقیق کاربردی بوده و روش شناسی تحقیق پس رویدادی (مبتنی بر اطلاعات گذشته) است .

نمونه تحقیق

از مجموع شرکتهای تولیدی تجدید ارائه کننده طی سالهای مورد نظر تحقیق (۱۳۸۰ الی ۱۳۹۰) تعداد ۶۲ شرکت به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده است. این شرکتها، شامل تمامی شرکتهای تولیدی است که در بازه زمانی بین سالهای ۱۳۸۲ الی ۱۳۸۷ تنها یکبار تجدید ارائه با اهمیت داشته و حداقل سه سال قبل و بعد از سال تجدید ارائه، تجدید ارائه با اهمیتی نداشته اند.

۱- نمونه انتخابی فقط شامل شرکتهای تولیدی بوده و شامل شرکتها و موسسات خدماتی و پیمانکاری و واسطه های مالی و بیمه ها و بانکها نمی باشد.

۲- دوره زمانی تحقیق بعد از اجرای استانداردهای حسابداری ایران از ابتدای سال ۱۳۸۰ می باشد که دلیل انتخاب این مقطع زمانی این است که وجود استانداردهای حسابداری ایران سبب افزایش قابلیت مقایسه و همگونی در بکارگیری رویه های حسابداری خواهد شد.

۳- با توجه به طرح تحقیق، حداقل دوره پیش آزمون سه سال و دوره پس آزمون نیز سه سال و سال تجدید ارائه یک سال است؛ لذا حداقل دوره زمانی تحقیق می بایست ۷ سال باشد.

۴- سال مالی شرکتها منتهی به پایان اسفند ماه بوده و اطلاعات صورتهای مالی و سایر گزارشهای مالی اغلب شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران عمدتاً از سال ۱۳۷۹ به بعد در دسترس باشد. و این اطلاعات فقط شامل اطلاعات شرکتهای اصلی است و شامل اطلاعات صورتهای مالی تلفیقی نمی باشد.

نگاره شماره یک فرایند انتخاب نمونه را نشان می دهد. نمونه اولیه ما شامل ۶۲ شرکت با داده های ۱۸۶ سال- شرکت است. شامل ۱۸۶ داده سال- شرکت قبل از تجدید ارائه (۶۲ شرکت برای سه سال دوره زمانی قبل تجدید ارائه) و ۱۸۶ داده سال- شرکت بعد از سال تجدید ارائه (۶۲ شرکت برای سه سال دوره زمانی بعد تجدید ارائه) .

شرح	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۷	نمونه نهایی
دسترسی به داده ها(شرکت)	۳۵۹	۳۵۸	۳۹۱	۳۹۴	۳۹۵	۳۶۴	
سال مالی پایان اسفند	۲۷۱	۲۷۳	۲۹۵	۲۹۴	۲۸۷	۲۷۸	
شرکت تولیدی باشد	۲۴۸	۲۴۵	۲۷۱	۲۷۷	۲۵۵	۲۴۰	
تجدید ارائه های با اهمیت (شرکت)	۱۴۰	۱۲۹	۱۶۷	۱۶۸	۱۵۰	۱۳۶	
نمونه-تجدید ارائه با اهمیت	۷۸	۷۲	۹۳	۹۴	۸۴	۷۶	
درصد تجدید ارائه با اهمیت	۵۶	۵۳	۶۲	۶۱	۵۹	۵۱	
نمونه - تحریف ۱ سال قبل	۸	۴	۱۴	۲۰	۲۲	۱۱	۷۹
نمونه - تحریف ۲ سال قبل	۷	۴	۱۲	۱۹	۱۹	۹	۷۰
نمونه نهایی-تحریف ۳ سال قبل	۶	۳	۹	۱۸	۱۸	۸	۶۲

از نمونه نهایی مورد نظر تحقیق؛ منشاء تجدید ارائه صورتهای مالی و در واقع اختیاری و اجباری بودن تجدید ارائه صورتهای مالی از طریق اطلاعات پرونده و گزارش حسابرسی سال گذشته و یادداشتهای پیوست

صورت‌های مالی (یادداشت تعدیلات سنواتی در سال تجدید ارائه صورت‌های مالی) استخراج که در دوره مورد نظر تعداد ۱۹ تجدید ارائه اجباری (پیشنهادی حسابرس) (۳۱ درصد) و ۴۳ تجدید ارائه اختیاری (پیشنهادی مدیریت شرکتها) تعیین شده است. در سایر تحقیقات نیز معمولاً درصد تجدید ارائه های اختیاری بیش از تجدید ارائه های اجباری بوده است. بطوری که در تحقیق یون و همکاران (۲۰۱۰) درصد تجدید ارائه های اجباری ۴۲ درصد (از مجموع نمونه ۳۱۵ شرکت تجدید ارائه کننده) بوده است. همچنین در تحقیق کوین هی و همکاران (۲۰۰۸) درصد تجدید ارائه های اجباری ۲۵ درصد (از مجموع نمونه ۴۰۰ شرکت تجدید ارائه کننده) بوده است. در تحقیق پالمرس و همکاران (۲۰۰۱) نیز درصد تجدید ارائه های اجباری ۴۰ درصد (از مجموع نمونه ۴۰۳ شرکت تجدید ارائه کننده) بوده است. در این سه تحقیق تجدید ارائه های اجباری شامل تجدید ارائه های اجباری توسط SEC و حسابرسان مستقل بوده است.

نگاره شماره ۲- تفکیک تجدید ارائه ها به اجدید ارائه اجباری و اختیاری در بازه زمانی تحقیق

شرح	سال ۱۳۸۲	سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۷	نمونه نهایی	درصد
تجدید ارائه های اجباری	۱	۰	۲	۴	۹	۳	۱۹	۳۱
تجدید ارائه های اختیاری	۵	۳	۷	۱۴	۹	۵	۴۳	۶۹
جمع کل	۶	۳	۹	۱۸	۱۸	۸	۶۲	۱۰۰

آزمون فرضیه تحقیق

برای آزمون فرضیه تحقیق، ابتدا از مدل دیچو و دیچو (۲۰۰۲) که مبتنی بر جریانهای نقدی گذشته، حال و آینده استفاده می‌نماییم. برای برآورد این مدل با توجه به نوع طرح تحقیق و دوره زمانی مورد بررسی (سه سال قبل سال تجدید ارائه و سه سال بعد از سال تجدید ارائه) و با استفاده از داده های ترکیبی؛ مدل زیر برای دوره بعد تجدید ارائه و دوره قبل تجدید ارائه برآورد می‌شود:

$$= + + + +$$

که در آن CFO جریان وجوه نقد عملیاتی و Acc میزان اقلام تعهدی است. اقلام تعهدی از کسر نمودن جریان وجوه نقد عملیاتی از سود خالص حاصل می‌شود. جریان وجوه نقد عملیاتی با توجه به استانداردهای حسابداری ایران و تعدیل بخش فعالیت عملیاتی با دو بخش پرداخت مالیات بردرآمد و بارده سرمایه گذاریها و سود و بهره پرداختی بابت تامین مالی و اضافه نمودن سود سهام پرداختی محاسبه شده است. کلیه متغیرهای مذکور با استفاده از ارزش دفتری دارایی های ابتدای دوره همگن می‌شوند. پس از برآورد مدل (۱) برای سودهای بعد از تجدید ارائه و قبل از تجدید ارائه، انحراف معیار باقیمانده مدل (۱) به ترتیب به عنوان کیفیت اقلام تعهدی بعد از دوره تجدید ارائه (AQ-post) و کیفیت اقلام تعهدی قبل تجدید ارائه (AQ-pre) در نظر گرفته می‌شود. سپس متغیر وابسته را از رابطه زیر محاسبه می‌کنیم:

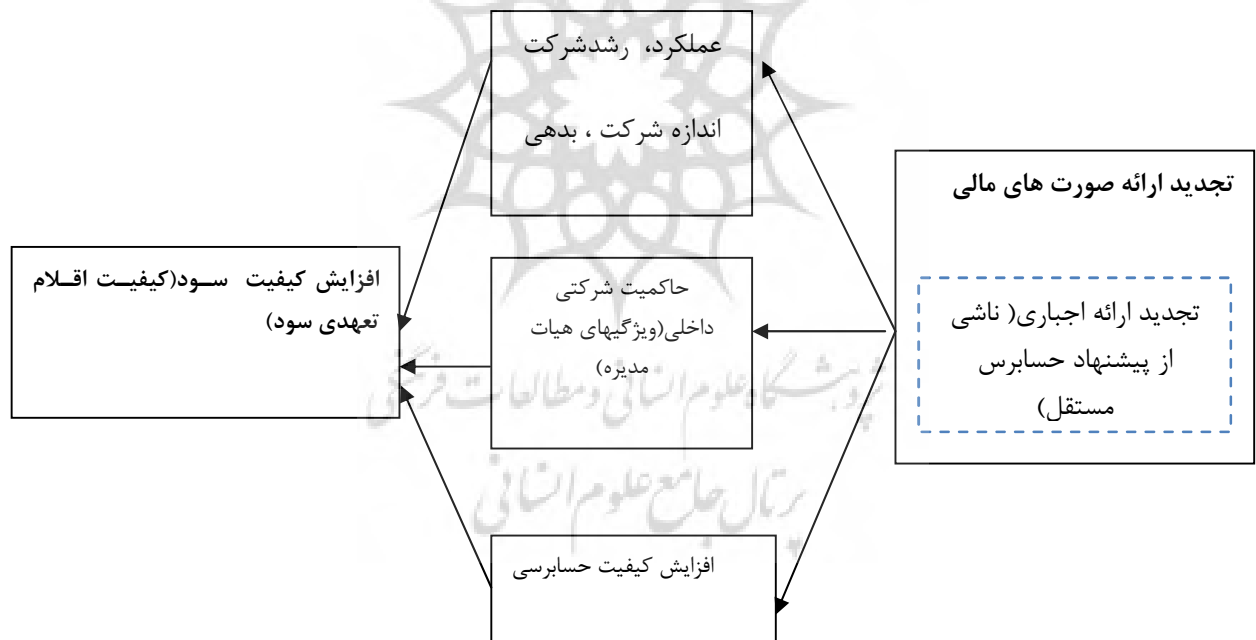
$$\Delta AQ_i = AQ\text{-post} - AQ\text{-pre}$$

بر اساس فرضیه تحقیق انتظار داریم که شرکت‌هایی که تجدید ارائه های اجباری (ناشی از پیشنهاد حسابر س داشته اند کیفیت اقلام تعهدی سود آنها نسبت به دوره قبل تجدید ارائه افزایش یابد. توجه به متغیرهای تاثیر گذار بر کیفیت سود و تلقی آنها به عنوان متغیرهای کنترلی؛ مدل اصلی آزمون این فرضیه به شرح زیر می باشد:

$$\Delta AQ_{it} = b_0 + b_1 AUD_{it} + b_2 \Delta SIZE_{it} + b_3 \Delta Sales_{it} + b_4 \Delta CFO_{it} + b_5 \Delta ROA_{it} + b_6 MAT_{it} + b_7 \Delta LEV_{it} + b_8 \Delta M/B + b_9 \Delta manage\text{-}attrib + b_{10} \Delta AUD\text{-}Size + b_{11} \Delta SIZE_{it} * AUD_{it} + b_{12} \Delta Sales_{it} * AUD_{it} + b_{13} \Delta CFO_{it} * AUD_{it} + b_{14} \Delta ROA_{it} * AUD_{it} + b_{15} MAT_{it} * AUD_{it} + b_{16} \Delta LEV_{it} * AUD_{it} + b_{17} \Delta M/B * AUD_{it} + b_{18} \Delta manage\text{-}attrib * AUD_{it} + b_{19} \Delta AUD\text{-}Size * AUD_{it} + e_i$$

که در آن AUD_{it} متغیر موهومی دو ارزشی است و زمانی که تجدید ارائه اجباری (به دلیل پیشنهاد حسابر س مستقل) باشد مقدار ۱ و در سایر موارد مقدار صفر به خود اختصاص می دهد. چنانچه ضریب متغیر فوق منفی باشد بیانگر رابطه مثبت تجدید ارائه های اجباری با افزایش کیفیت سود (کاهش انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی مدل کیفیت اقلام تعهدی است).

نگاره شماره ۳- مدل مفهومی تحقیق

متغیرهای عملیاتی تحقیق

متغیر وابسته

تغییر کیفیت اقلام تعهدی سود (ΔAQ_i): میزان تغییر کیفیت اقلام تعهدی سود (تغییر در کیفیت اقلام تعهدی که از طریق اختلاف انحراف معیار پس ماندهای رگرسیون مدل اقلام تعهدی دیچو و دچو محاسبه می شود) در دوره قبل و بعد تجدید ارائه.

متغیرهای مستقل و کنترلی:

AUD: متغیر موهومی دو ارزشی است و زمانی که تجدید ارائه به دلیل پیشنهاد حسابرس باشد مقدار ۱ و در سایر موارد مقدار صفر به خود اختصاص می دهد.

تغییر جریان نقدی عملیاتی (*CFO*):

جریان نقدی عملیاتی، نشان دهنده جریانهای نقدی حاصل از درآمدهای عملیاتی مستمر شرکت است. از آنجا که معیارهای کیفیت سود مبتنی بر سودخالص هستند لذا این متغیر بطور مستقیم از صورت جریان وجوه نقد شرکت های نمونه قابل تعیین است. طبق استانداردهای حسابداری ایران باید این متغیر را از سه قسمت فعالیت عملیاتی، مالیات، سود پرداختی بابت تامین مالی و بازده سرمایه گذاریها استخراج نماییم. در این قسمت اثر سود سهام پرداختی حذف خواهد شد.

تغییر اندازه شرکت ($\Delta SIZE$): برابر با تغییر متوسط ارزش دفتری کل دارایی ها در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر نسبت بدهی ها (ΔLEV): حاصل تغییر متوسط نسبت بدهی ها (جمع بدهی های بر جمع داراییها) در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر در عملکرد (ΔROA): تغییر در نرخ بازده داراییها در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

نوسان رشد و سرمایه گذاری ($\Delta B/M$): تغییر در ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر در وضعیت حاکمیت شرکتی داخلی ($\Delta manage-attrib$): ویژگیهای هیات مدیره. برای اندازه گیری این متغیر از یک شاخص ترکیبی حاکمیت شرکتی مشابه گومپرز (۲۰۰۳) در قالب ترکیبی ارزش ویژگی هیات مدیره شامل استقلال هیات مدیره، مدت تصدی مدیر عامل، دوگانگی وظیفه مدیرعامل، اندازه هیات مدیره، غیر موظف بودن رئیس هیات مدیره و تخصص مالی اعضاء هیات مدیره، استفاده شده است.

تغییر کیفیت حسابرسی (*AUD-Size*): کیفیت حسابرسی را با اندازه موسسات حسابرسی در نظر گرفته ایم. سازمان حسابرسی به عنوان موسسه بزرگ (با کیفیت تر) و سایر موسسات حسابرسی (عضو جامعه حسابداران رسمی ایران) به عنوان موسسات کوچک. که به موسسه بزرگتر نمره یک و به سایر موسسات نمره صفر اختصاص داده شده است.

سطح اهمیت (*MAT*): نشان دهنده اثر تجدید ارائه بر سودخالص است و از تقسیم مابه التفاوت سود تجدید ارائه شده و سود اولیه بر جمع داراییهای ابتدای دوره سال تجدید ارائه بدست می آید.

یافته های تحقیق

ابتدا طبق مدل های پایه کیفیت اقلام تعهدی سود، کیفیت اقلام تعهدی هر شرکت در دوره قبل و بعد تجدید ارائه محاسبه و سپس تغییر کیفیت اقلام تعهدی سود را به عنوان متغیر وابسته در مدل آزمون فرضیه مورد استفاده قرار می دهیم.

$$\Delta AQ = AQ_{post} - AQ_{pre}$$

سپس با اضافه نمودن متغیر *AUD* به عنوان متغیر نشانگر تجدید ارائه اجباری به مدل کیفیت اقلام تعهدی سودکه در بخش مدل تحقیق آورده شده است؛ تاثیر این متغیر به همراه سایر متغیرهای کنترلی بر تغییر کیفیت اقلام تعهدی سود مورد ارزیابی قرار می گیرد. برای شرکتهایی که منشاء تجدید ارائه آنها اجباری (پیشنهاد حسابرس مستقل) باشد برای متغیر *AUD* عدد ۱ و برای سایر شرکتهای صفر منظور شده است. نتایج تخمین مدل در نگاره زیر نشان داده شده است.

نگاره شماره ۴- مدل رگرسیونی آزمون فرضیه تحقیق

Dependent Variable: ΔAQ

Method: Least Squares

<i>Variable</i>	<i>Coefficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-Statistic</i>	<i>Prob.</i>
<i>C</i>	۰.۲۲۴۶	۰.۰۴۴۹	۵.۰۰۳۳	۰.۰۰۰۰
<i>AUD</i>	-۰.۴۴۹۵	۰.۱۶۰۷	-۲.۷۹۷۱	۰.۰۰۷۷
<i>ΔSIZE</i>	-۰.۰۶۹۷	۰.۱۱۸۳	-۰.۵۸۹۱	۰.۵۵۹۰
<i>ΔSALE</i>	-۰.۱۸۸۰	۰.۱۲۰۰	-۱.۵۶۶۱	۰.۱۲۴۸
<i>ΔCFO</i>	۰.۴۰۵۶	۰.۳۹۹۶	۱.۰۱۵۰	۰.۳۱۵۹
<i>ΔROA</i>	۰.۳۲۳۱	۰.۴۸۴۹	۰.۶۶۶۳	۰.۵۰۸۹
<i>MAT</i>	۰.۰۷۳۲	۰.۰۵۷۹	۱.۲۶۵۳	۰.۲۱۲۷
<i>ΔLEV</i>	-۰.۳۶۴۸	۰.۱۴۷۳	-۲.۴۷۷۵	۰.۰۱۷۳
<i>ΔB/M</i>	-۰.۱۲۵۷	۰.۰۶۲۱	-۲.۰۲۳۱	۰.۰۴۹۵
<i>ΔMANAGE_ATTRIB</i>	۰.۰۵۲۰	۰.۰۳۳۸	۱.۵۳۹۵	۰.۱۳۱۲
<i>ΔAUD_SIZE</i>	-۰.۲۷۷۵	۰.۰۷۲۳	-۳.۸۴۰۱	۰.۰۰۰۴
<i>ΔSIZE- AUD</i>	-۰.۲۱۶۴	۰.۵۱۴۶	-۰.۴۲۰۴	۰.۶۷۶۳
<i>ΔSALESIT_ AUD</i>	۱.۶۲۳۹	۰.۵۴۱۳	۲.۹۹۹۸	۰.۰۰۴۵
<i>ΔCFO_ AUD</i>	-۳.۸۶۱۲	۰.۶۳۴۸	-۶.۰۸۲۷	۰.۰۰۰۰
<i>ΔROA_ AUD</i>	۱.۳۴۸۹	۰.۶۸۱۸	۱.۹۷۸۶	۰.۰۵۴۴
<i>MAT- AUD</i>	۰.۰۲۵۲	۰.۰۵۹۵	۰.۴۲۳۷	۰.۶۷۳۹
<i>ΔLEV- AUD</i>	-۰.۷۰۸۷	۰.۲۱۳۴	-۳.۳۲۱۹	۰.۰۰۱۹
<i>ΔB/M_ AUD</i>	۰.۶۴۹۹	۰.۱۰۰۳	۶.۴۸۰۶	۰.۰۰۰۰
<i>ΔMANAGE_ATTRIB_ AUD</i>	-۰.۱۶۱۲	۰.۰۳۵۱	-۴.۵۹۳۹	۰.۰۰۰۰
<i>ΔAUDSIZE_ AUD</i>	۱.۸۰۰۳	۰.۱۶۶۴	۱۰.۸۲۱۶	۰.۰۰۰۰
<i>Weighted Statistics</i>				
<i>Adjusted R-squared</i>	۰.۷۸۰۹	<i>Mean dependent var</i>	-۰.۳۰۰۷	
<i>F-statistic</i>	۱۲.۴۴۴۵	<i>S.D. dependent var</i>	۲.۰۵۴۹	
<i>Prob(F-statistic)</i>	۰.۰۰۰۰	<i>Durbin-Watson stat</i>	۱.۸۳۴۰	

برای تخمین مدل رگرسیونی اقلام تعهدی از نرم افزار *Eviews7* و از داده های ترکیبی (مدل Pooled) استفاده شده است (تعداد ۶۲ شرکت و ۱۸۶ داده سال- شرکت در سه سال متوالی قبل از سال تجدید ارائه و

سه سال بعد از سال تجدید ارائه). در روش داده های ترکیبی، داده های سری زمانی و مقطعی با هم ترکیب می شوند و برای مواردی که نمی شود به صورت سری زمانی و یا مقطعی مسایل را بررسی کرد و یا زمانی که تعداد داده ها کم است استفاده می شود. داده های ترکیبی بیشتر بخاطر افزایش تعداد مشاهدات، بالابردن درجه آزادی، کاهش ناهمسانی واریانس و مطالعه پویای تغییرات استفاده می گردد. طبق نتایج بالا آماره F برابر با ۱۲.۴۴۴ که در سطح ۱ درصد مدل رگرسیونی معنادار می باشد. ضریب متغیر AUD برابر با -۰.۴۴۹۵ و آماره t برابر با -۲.۷۹۷۱ که در سطح ۱ درصد معنادار بوده؛ این ضریب منفی بیانگر این است که شرکتهایی که منشاء تجدید ارائه آنها اجباری یا پیشنهاد حسابرس مستقل است، کیفیت اقلام تعهدی سود آنها در دوره بعد تجدید ارائه در مقایسه با دوره مشابه قبل تجدید ارائه افزایش خواهد یافت. لذا فرضیه تحقیق تایید می شود.

نتایج نشان می دهد که در بین کلیه شرکتهای تجدید ارائه کننده و بدون در نظر گرفتن منشاء پیشنهادی تجدید ارائه با بزرگتر شدن اندازه موسسات حسابرسی، افزایش نسبت بدهی ها و افزایش نرخ رشد شرکتهای کیفیت اقلام تعهدی سود افزایش پیدا می کند که در سطح اطمینان ۱ درصد نیز از لحاظ آماری معنادار هستند. سطح اهمیت تجدید ارائه نیز دارای رابطه معناداری با کیفیت سود در دوره قبل و بعد تجدید ارائه نمی باشد.

اما در شرکتهایی که منشاء تجدید ارائه آنها اجباری و پیشنهاد حسابرس مستقل است با بهبود وضعیت حاکمیت شرکتی داخلی، افزایش نسبت بدهی ها و تغییر جریانهای نقدی عملیاتی، انحراف معیار اقلام باقیمانده مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) کاهش پیدا کرده و در نتیجه کیفیت اقلام تعهدی سود افزایش پیدا خواهد کرد. این روابط در سطح اطمینان ۱ درصد معنادار می باشند. از طرف دیگر با افزایش تغییر فروش، افزایش نرخ رشد شرکتهای و افزایش نرخ بازده داراییها در این شرکتهای در مقایسه با سایر شرکتهای تجدید ارائه کننده کیفیت اقلام تعهدی سود کاهش پیدا خواهد کرد. همچنین با تغییر موسسات حسابرسی از سازمان حسابرسی به موسسات عضو جامعه حسابداران رسمی ایران (در بین موسسات پیشنهاد دهنده تجدید ارائه ها) کیفیت اقلام تعهدی سود افزایش پیدا کرده است. در حالی که بدون اثر تجدید ارائه های اجباری تغییر از موسسات عضو جامعه حسابداران رسمی به سازمان حسابرسی سبب افزایش کیفیت اقلام تعهدی سود شده است. این رابطه ها در سطوح ۱ درصد و ۵ درصد معنادار هستند.

اگر چه تحقیق تجربی داخلی و خارجی مشابهی در این زمینه وجود ندارد اما نتایج این تحقیق مشابه با تحقیق یافته های تحقیق یون و همکاران (۲۰۱۰) است که مقدار اقلام تعهدی اختیاری را در دوره های قبل و بعد از این قانون را بررسی و نتایج آنها نشان می دهد که کاهش معناداری در سهم اقلام تعهدی اختیاری بعد از قانون SOX رخ داده است. همچنین در تحقیق کوین هی (۲۰۰۸) نیز که در مطالعه خود پایداری سود را به عنوان معیار کیفیت سود انتخاب نمود و در دوره قبل و بعد تجدید ارائه بررسی کرده بودند تاثیر تجدید ارائه اجباری ناشی از پیشنهاد حسابرس مستقل فاقد رابطه معنادار بوده است. در تحقیق پالمرس و

همکاران (۲۰۰۱) نشان داده شد که شرکتهایی که دارای تجدید ارائه اجباری ناشی از پیشنهاد حسابرس مستقل بوده اند بازده غیر عادی انباشته یک روز بعد اطلاعیه تجدید ارائه کاهش یافته است.

خلاصه و نتیجه گیری

تحقیقات قبلی نتایج مبهمی از پیامدهای اقتصادی افشاء اجباری در مقایسه با افشاء اختیاری در بسیاری زمینه ها ارائه کرده اند. از آنجا که تجدید ارائه های اجباری (پیشنهادی توسط حسابرس مستقل یا سایر مراجع نظارتی) به نوعی بیانگر ضعف کنترلهای داخلی و مدیریت شرکتهادر پیشگیری و کشف اشتباهات حسابداری می باشد لذا دارای تبعات منفی تری تا قبل از اطلاعیه تجدید ارائه برای سرمایه گذاران می باشد. بنابراین تجدید ارائه هایی که پیشنهاد دهنده آنها حسابرسان مستقل هستند (تجدید ارائه اجباری) سبب می شود که سرمایه گذاران واکنش منفی تری به بازار سهام داشته باشند (پالمرس، ۲۰۰۴) لذا انتظار می رفت که شرکتهایی که دلیل تجدید ارائه آنها از پیشنهاد حسابرسان نشات گرفته است در دوره قبل تجدید دارای کیفیت سود پایین تری خواهد بود. در نتیجه کیفیت سود در دوره بعد تجدید ارائه این قبیل شرکتهای که دلیل تجدید ارائه آنها اجباری بوده) در دوره بعد تجدید ارائه می بایست بیشتر باشد.

یافته های ما نشان می دهد که تجدید ارائه های اجباری صورتهای مالی توسط حسابرسان مستقل در سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ بیش از سالهای قبل و بعد این دو سال است. نتایج همچنین نشان می دهد شرکتهایی که منشاء تجدید ارائه آنها اجباری و پیشنهاد حسابرس مستقل است، کیفیت ارقام تعهدی سود آنها در دوره بعد تجدید ارائه در مقایسه با دوره مشابه قبل تجدید ارائه افزایش خواهد یافت. در این یافته ها در تفکیک نقش انواع حسابرسان نتایج حاکی از این است که تجدید ارائه های اجباری ناشی از پیشنهاد حسابرسان مستقل در موسسات حسابرسی کوچک ($\Delta AUDSIZE_AUD$) در مقایسه با موسسات حسابرسی بزرگ دارای دارای دارای رابطه مثبت با افزایش کیفیت ارقام تعهدی سود بوده است. همچنین با توجه به ضرورت مدنظر قراردادن تاثیر سایر متغیرها بر نتایج تحقیق، یافته های تحقیق نشان می دهد که در شرکتهایی که منشاء تجدید ارائه آنها اجباری و پیشنهاد حسابرس مستقل است با بهبود وضعیت حاکمیت شرکتی داخلی، افزایش نسبت بدهی ها و افزایش تغییر پذیری جریانهای نقدی عملیاتی، انحراف معیار ارقام باقیمانده مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) کاهش پیدا کرده و در نتیجه کیفیت ارقام تعهدی سود افزایش پیدا خواهد کرد. این روابط در سطح اطمینان ۱ درصد معنادار می باشند.

نتایج این تحقیق نشان می دهد که عوامل بروز تجدید ارائه از قبیل تفسیر نادرست قوانین و مقررات مالی و مالیاتی و بکارگیری نادرست استانداردهای حسابداری خود نشانگر ضعف کنترلهای داخلی و یا ایجاد شرایط فرصت طلبانه مدیریتی است که موجب کیفیت پایین گزارشگری مالی می شود و ناگزیر اشتباهات با اهمیت و پیشنهاد تجدید ارائه توسط سایر اشخاص خارج از شرکت از قبیل حسابرسان مستقل مطرح می شود (تجدید ارائه اجباری). لذا تقویت ساختار کنترلهای داخلی از طریق توجه به نقش حسابرسی داخلی و تشکیل کمیته حسابرسی می تواند به وقوع کمتر تجدید ارائه ها و افزایش کیفیت گزارشگری مالی کمک نماید.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

به منظور استفاده هرچه مطلوبتر از نتایج تحقیق و کمک به روشن شدن تاثیر تجدید ارائه بر کیفیت سود و با مدنظر قراردادن عوامل بنیادی تاثیر گذار بر کیفیت سود در آینده می توان به تحقیق پیرامون موضوعات زیر توجه نمود:

- ۱- تاثیر تجدید ارائه اجباری یا اختیاری صورتهای مالی بر سایر معیارهای کیفیت سود
- ۲- واکنش بازار بورس اوراق بهادار تهران به اجباری یا اختیاری بودن تجدید ارائه صورتهای مالی
- ۳- مطالعه تاثیر تجدید ارائه اجباری یا اختیاری صورتهای بر کیفیت سود با توجه به نوع صنعت
- ۴- روند تجدید ارائه های اجباری یا اختیاری صورتهای مالی قبل و بعد از اجرای استانداردهای حسابداری ایران
- ۵- رابطه بین استمرار تجدید ارائه صورتهای مالی و مدت تصدی و تخصص صنعت حسابرسان
- ۶- تاثیر تجدید ارائه اجباری یا اختیاری صورتهای مالی بر تغییر حسابرسان

منابع فارسی

- ۱- بزرگ اصل و سروری مهر، (۱۳۸۵)، ماهیت تعدیلات سنواتی در شرکتهای پیمان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه، دانشکده حسابداری و مدیریت.
- ۲- بولو، قاسم، کیهان مهام و اسماعیل گودرزی، (۱۳۸۹)، تغییر حسابرسان مستقل و شفافیت اطلاعاتی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش حسابداری، شماره اول، صص ۱۱۱-۱۳۵
- ۳- ثقفی، علی و بولو، قاسم، هزینه حقوق صاحبان سهام و ویژگی های سود، تحقیقات حسابداری، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۸
- ۴- حساس یگانه یحیی، رئیسی، زهره، حسینی، مجتبی (۱۳۸۸)، رابطه بین کیفیت حاکمیت شرکتی و عملکرد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال چهارم، شماره ۱۳، صص ۷۵-۱۰۰
- ۵- سجادی حسین، (۱۳۸۳)، رابطه تعدیلات سنواتی صورتهای مالی با قیمت سهام، اندازه و عمر شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصل نامه بررسی های اقتصادی، دوره ۱، شماره ۱، صص ۶۵
- ۶- طاهرخانی، معصومه، (۱۳۸۷)، تعدیلات سنواتی ایران خودرو، دنیای اقتصاد، شاخه بورس اوراق بهادار، ۲۷ تیر ۱۳۸۸
- ۷- شریعت پناهی، سیدمجید، و کاظمی، حسین، (۱۳۸۹)، "تاثیر ارائه مجدد صورتهای مالی بر محتوای اطلاعاتی سود"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۶
- ۸- کردستانی، غلامرضا و دیگران، (۱۳۸۹)، آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنواتی در بازار سرمایه، تحقیقات حسابداری شماره ۸، زمستان ۸۹، صص ۷۳-۶۲
- ۹- مهرانی، کاوه، صفرزاده، محمدحسین، (۱۳۸۹)، تبیین ارتباط بین حاکمیت شرکتی و کیفیت سود با رویکرد بومی، مجله دانش حسابداری، شماره ۷، صص ۶۹-۹۹

۱۰ - نیکبخت، مجمدرضا، و رفیعی، افسانه، (۱۳۹۱). "تدوین الگوی عوامل مؤثر بر تجدید ارائه صورتهای مالی در ایران"، مجله دانش حسابداری ۳(۹).

منابع انگلیسی

- ۱۱-Aliza, Rotenstein, (۲۰۱۱). *Corporate Governanace Changes Following Earning Restatements*The Journal of Applied Business Research, ۲۷: ۱۲۳-۱۴۰.
- ۱۲-Beasley, M., ۱۹۹۶. *An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud.*The Accounting Review ۷۱: ۴۴۳-۴۶۵.
- ۱۳-Burks, Jeffrey J. (۲۰۱۱). *Are investors confused by restatements after Sarbanes-Oxley?* The Accounting Review ۸۶, ۵۰۷-۵۳۹.
- ۱۴-Caylor, Marcus L. (۲۰۱۰). *Strategic revenue recognition to achieve earnings benchmarks.* Journal of Accounting Public Policy ۲۹: ۸۲-۹۵.
- ۱۵-Christine I. W, Kevin B. H, (۲۰۱۰), *Firm Accrual Quality Surrounding Restatements, working paper, University of Waterloo*
- ۱۶-Cohen, Daniel A., A. Dey, and T. Z. Lys. (۲۰۰۸). *Real and accrual-based earnings management in the pre- and post- Sarbanes-Oxley periods.* The Accounting Review ۸۳: ۷۵۷-۷۸۷.
- ۱۷-Cohen, Daniel, ۲۰۰۳, *Quality of financial reporting choice : Determinants and Economics consequences , working paper, Northwestern University.*
- ۱۸-Dechow P, I Dichev. ۲۰۰۲. *The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors.* The Accounting Review ۷۷: ۳۵-۵۹
- ۱۹-Dechow, P., Ge, W., Schrand, C.. ۲۰۱۰. *Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences.* Journal of Accounting and Economics ۴۲: ۱۳۲-۱۵۰.
- ۲۰-Dechow, P.M., Sloan, R.G., and A.P. Sweeney, ۱۹۹۶. "Causes and consequences of earnings manipulation: An analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC." *Contemporary Accounting Research* ۱۳: ۱-۳۶.
- ۲۱-Ettredege, M., y, Huang., W, zhang, ۲۰۱۰, *Restatement Disclosures and Subsequent Accounting Conservatism, AIS Department, University of Kansas, ۲۰۰۹ FARS Midyear Conference of the American Accounting Association.*
- ۲۲-Farber, D.B. ۲۰۰۵. "Restoring trust after fraud: Does corporate governance matter?" *The Accounting Review* ۸۰: ۵۳۹-۵۶۱.
- ۲۳-Francis J, R. Lafond, P. Olsson, and K. Schipper ۲۰۰۴. *Costs of Equity and Earning Attributes.* The Accounting Review ۷۹: ۹۶۷-۱۰۱۰.
- ۲۴-Francis, Jennifer, D. Nanda, and P. Olsson. (۲۰۰۸). *Voluntary disclosure, earnings quality, and cost of capital.* Journal of Accounting Research ۴۶: ۵۳-۹۹.
- ۲۵-GAO, ۲۰۰۲. *Financial statement restatements: Trends, market impacts, regulatory responses and remaining challenges.* GAO-۰۳-۱۳۸ (Washington, D.C.)
- ۲۶-GAO, July ۲۰۰۶. *Financial restatements: Update of public company trends, market impacts and regulatory enforcement activities.* GAO-۰۶-۶۷۸ (Washington, D.C.).
- ۲۷-Gompers, P., J. Ishii, and A. Metrick. ۲۰۰۳. *Corporate governance and equity prices.* The Quarterly Journal of Economics, ۱۱۸(۱): ۱۰۷-۱۵۵.
- ۲۸-Hribar, P., Jenkins, N. T., ۲۰۰۴. *The effect of accounting restatements on earnings revisions and the estimated cost of capital.* Review of Accounting Studies ۹: ۳۳۷-۳۵۶
- ۲۹-Kevin, W. Hee, ۲۰۰۸, *Earnings Persistence of Restating Firms: should all Earnings Restatements be trated equality? A thesis, University of Colorado.*

- ۳۰-Lobo, Gerald, and J. Zhou.(۲۰۰۶). Did conservatism in financial reporting increase after the Sarbanes-Oxley Act? Initial evidence. *Accounting Horizons* ۲۰: ۵۷-۷۳.
- ۳۱-Marciukaityte, Dalia, S. Scewczyk, and R. Varma. (۲۰۰۹). Voluntary vs. forced financial restatements: The role of board independence. *Financial Analysts Journal* (September/October): ۵۱-۶۵
- ۳۲-Palmrose Z-V, S. Scholz.۲۰۰۱. "Restatements: Causes and Consequences", Working Paper, University of Southern California
- ۳۳-Palmrose, Z.V, Richardson, V.J. and S.Scholz. ۲۰۰۴. Determinants of market reactions to restatement announcements. *Journal of Accounting and Economics* ۳۷: ۵۹-۸۹
- ۳۴-Ralf Ewert, Alfred Wagenhofer. ۲۰۰۹. Earnings Quality Metrics and What They Measure.University of Graz. Austria
- ۳۵-Robin N. Romanus.۲۰۰۷. *The Impact of Earnings Quality on Investors' and Analysts' Reactions to Restatement Announcements. Dissertation, Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University.*
- ۳۶-Sandeep N. ,Yongtae K. William G.۲۰۰۷. *Earnings Misstatements, Restatements and Corporate Governance.*Working Paper. Oklahoma State University
- ۳۷-Kravet,Terry,Shevlin. ۲۰۰۹.*Accounting Restatements and Information Risk.* University of Texas at Dallas,
- ۳۸-Wilson W. ۲۰۰۸. *An empirical analysis of the decline in the information content of earnings following restatements. The Accounting Review* ۸۳(۲): ۵۱۹-۵۴۸.
- ۳۹-Yun,j.k.JohnJ.Kim.۲۰۱۰. *Prompters of Earnings Restatement:An Exploratory Analysis of Discretionary Accruals before and after SOX.*working paper. The City University of New York.

The Role External Auditors in Voluntary vs. Forced Financial Restatements and Its Impact on Earning Quality Before and After Mohammad Ali Aghaei¹, Hossein Etemadi², Aliasghar Anvari Rostami³, Hasan Zalaghi⁴

ABSTRACT

This paper seeks to examine the impact of Voluntary vs. Forced Financial Restatements on Earning Quality of restating firms. The sample in Our Study includes 72 companies that provided only once in the period 1380 to 1390 have been restated. Our proxy for earning quality is change in Accrual Quality focus on Dechow and Dichev (2002) model. In this study, the internal corporate governance variables (board characteristics) and audit quality and firm characteristics as control variables have been used. We have investigated how these variables for the period of misstatement and post-restatement have affected the quality of earnings. Our findings show that the Forced financial restatements (due to the proposal of external auditor) is significantly positively related to the increase in accrual quality. Moreover, the study finds that the changes of accrual quality in firms with Forced Financial Restatements are significantly higher due to internal corporate governance change .

Keywords :Forced Financial Restatements, Accrual Quality, internal Corporate Governance

The Sample in our study includes 72 Companies which have provided only one restatement in the period between 2001 and 2011.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

¹ Assistant Professor of Accounting, Tarbiat Modares University, Iran (aghaeim @ Modares.ac.ir) – Corresponding Author

² Associate Professor of Accounting, Tarbiat Modares University, Iran (aghaeim @ Modares.ac.ir)

³ Professor of Management, Tarbiat Modares University, Iran (anvari @ Modares.ac.ir)

⁴ Ph.D. student of Accounting, Tarbiat Modares University, Iran (hzalaghi @ gmail.com)